

Turinys

Pratarmė

1	ĮVADAS	1
1.1	Istorinė apžvalga	2
1.2	Dinaminių sistemų klasifikavimas	7
	Neautonominės sistemos	12
	Kodėl netiesiniai uždaviniai sudėtingi?	14
	„Dinaminis“ požiūris į mokslą	15
1	PIRMOSIOS EILĖS SISTEMOS	19
2	VIENMATĖ FAZINĖ ERDVĖ	21
2.1	Grafinis lygčių tyrimo metodas	21
2.2	Rimties taškai ir stabilumas	25
2.3	Populiacijų gausėjimas	30
2.4	Tiesinė stabilumo analizė	32
2.5	Sprendinio vienatis	35
2.6	Virpesių nebuvimas	37
	Mechaninis analogas — svyruoklė klampiajame skystyje	38
2.7	Potencialai	38
2.8	Lygčių sprendimas kompiuteriu	41
	Oilerio ir aukštesnės eilės metodai	41
2.9	Uždaviniai	45
3	BIFURKACIJOS	49
3.1	Balno ir mazgo bifurkacija	50
	Normaliniai pavidalai	54
3.2	Transkizinė bifurkacija	57

3.3	Sociologiniai modeliai	60
	Politinių partijų formavimosi modelis	60
	Epidemių modelis	62
3.4	Pitčforko bifurkacija	63
	Superkrizinė pitčforko bifurkacija	64
	Subkrizinė pitčforko bifurkacija	66
3.5	Karoliukas ant besisukančio žiedo	69
	Pirmosios eilės sistemos analizė	71
	Bedimensiniai kintamieji ir charakteringieji masteliai	73
	Paradoksas	75
	Fazinės plokštumos tyrimas	75
	Singularioji riba	78
3.6	Neidealosios bifurkacijos ir katastrofos	78
	Šuns erzinimas ir gąsdinimas	81
3.7	Karoliukas ant pasvirusios vielos	83
3.8	Uždaviniai	89
4	FAZINIS APSKRITIMAS	93
4.1	Pavyzdžiai ir apibrėžimai	94
4.2	Tolygusis osciliatorius	95
4.3	Netolygusis osciliatorius	99
	Vektoriniai laukai	100
	Osciliacijų periodas	102
	Išnykusių rimties taškų „dvasios“	103
4.4	Svyruoklė didelės trinties riboje	105
	Analogija su superlaidžia Džozefsono sandūra	109
4.5	Susietųjų osciliatorių fazių sukibimas	112
	Sinchroninis jonvabalių blyksėjimas	116
4.6	Uždaviniai	117
II	ANTROSIOS EILĖS SISTEMOS	121
5	TIESINĖS SISTEMOS	123
5.1	Apibrėžimai ir pavyzdžiai	123
	Stabilumo apibrėžimai	130
5.2	Tiesinių sistemų klasifikavimas	131
	Rimties taškų klasifikacinė diagrama	141
5.3	Meilės modeliai	143
5.4	Uždaviniai	146

6	FAZINĖ PLOKŠTUMA	151
6.1	Fazinis portretas	151
	Skaitinė fazinio portreto analizė	153
6.2	Sprendinio vienatis	155
6.3	Rimties taškai ir lygčių linearizavimas	156
	Linearizuotoji sistema	156
	Mažų netiesinių narių įtaka	157
	Hiperboliniai rimties taškai ir struktūrinis stabilumas	161
6.4	Konkurencijos modelis	162
6.5	Konservatyviosios sistemos	165
6.6	Matematinė svyruoklė	171
	Cilindrinė fazinė plokštuma	174
	Trinties įtaka	174
6.7	Puankarė indeksai	175
	Uždarojo kontūro Puankarė indeksas	175
	Puankarė indeksų savybės	179
	Rimties taškų Puankarė indeksai	180
6.8	Uždaviniai	183
7	RIBINIAI CIKLAI	189
7.1	Pavyzdžiai	191
	Paprastas ribinis ciklas polinėse koordinatėse	191
	Van der Polio generatorius	192
7.2	Uždarytų orbitų nebuvimo kriterijai	195
	Gradientinės sistemos	195
	Liapunovo funkcijos	196
7.3	Puankarė ir Bendiksono teorema	197
	Chaoso nebuvimas antrosios eilės sistemose	200
7.4	Relaksaciniai virpesiai	200
7.5	Kvaziharmoniniai virpesiai	206
	Reguliarioji trikdžių teorija	207
	Dviejų laikų metodas	210
	Suvidurkintosios lygtys	215
	Kompleksinė amplitudė ir harmonikų balansas	219
	Amplitudės ir dažnio stacionariosios vertės	221
7.6	Neautonominės sistemos	223
	Priverstiniai netiesinės svyruoklės virpesiai	223
	Parametrinis svyruoklės žadinimas	227
	Neautonominis van der Polio generatorius	229
7.7	Uždaviniai	235

8 BIFURKACIJOS ANTROSIOS EILĖS SISTEMOSE	241
8.1 Rimties taškų sąlyčio bifurkacijos	241
Balno ir mazgo bifurkacija	242
Transkizinė ir pitėforko bifurkacijos	247
8.2 Hopfo bifurkacijos	250
Superkizinė Hopfo bifurkacija	251
Subkizinė Hopfo bifurkacija	254
Superkizinė, subkizinė ar išsigimusi bifurkacija?	256
8.3 Osciliuojančios cheminės reakcijos	261
Bruuseliatorius	262
8.4 Globalinės ribinių ciklų bifurkacijos	264
Balno ir mazgo ribinių ciklų bifurkacija	264
Begalinio periodo bifurkacija	265
Homoklininė bifurkacija	266
Bifurkacijų atpažinimas	267
8.5 Svyruoklės sukimas nuolatinio jėgos momentu	269
Svyruoklės lygtis ir rimties taškai	269
Periodinė orbita	270
Homoklininė bifurkacija	273
Histerezė	275
8.6 Susietieji osciliatoriai, kvaziperiodiškumas ir sinchronizacija	276
Nepriklausomi osciliatoriai ir kvaziperiodiškumas	278
Susietųjų osciliatorių sinchronizacija	281
8.7 Puankarė atvaizdai	284
Tiesinis periodinių orbitų stabilumas	287
Kvaziharmoninių sistemų Puankarė atvaizdai	289
8.8 Uždaviniai	293
Literatūra	299
Rodyklė	301